

XIX МАЈСКО
САВЕТОВАЊЕ

ПРАВНА РЕГУЛАТИВА УСЛУГА У НАЦИОНАЛНИМ ЗАКОНОДАВСТВИМА И ПРАВУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

УРЕДНИК:
Драган Вујисић

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Крагујевац
2023.

Др Тамара Ђурђић-Милошевић, доценткиња
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

УДК: 347.61/.68:004
DOI: 10.46793/XIXMajsko.375L

POSTMORTEM ЗАШТИТА ЛИЧНИХ ПОДАТАКА И ДИГИТАЛНО НАСЛЕЂИВАЊЕ*

Резиме

Заштита података у средишту је дебата савремене правне доктрине, а последњих година учињене су значајне реформе у овој области, почевши, најпре, од Уредбе (ЕУ) 2016/679 Европског парламента и Савета ЕУ од 27. априла 2016. о заштити појединаца у погледу обраде личних података и о слободном кретању таквих података. Значај заштите ових података произлази из основних обележја савремене дигиталне економије, где подаци имају значајну економску улогу. Лични подаци морају бити заштићени с обзиром да представљају основно људско право признато низом повеља о основним правима. Међутим, бављење овом темом усмерено је претежно на заштиту личних података за живота, те се поставља питање правне судбине личних података након смрти лица на које се они односе. Ова тема је гранична и тиче се истовремено и заштите података и наследног права, с обзиром да се право управљања овим подацима може „пренети“ на наследнике преминуле особе, посебно када је реч о личним профилима на друштвеним мрежама. По овом питању су усвојена различита решења у упоредном праву, и у овом раду ова решења биће анализирана кроз компаративну перспективу, а са циљем изнајдежјења најадекватнијег режима њиховог законског регулисања.

Кључне речи: дигитална имовина; дигитално наслеђивање; посмортална заштита личних података; Big data, друштвене мреже.

1. Увод

Заштита личних података представља једно од најосетљивијих питања модерног доба, које карактерише тренд дигитализације и доминантна улога big

* Рад је написан у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2023. годину који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

data. *Big data* су дефинисани као веома велики скупови података које стварају људи који користе интернет, а који се могу чувати, разумети и користити само уз помоћ посебних алата и метода.¹ Ови подаци су погонско средство економије, јер представљају основ за већину дигиталних услуга које се пружају данас на тржишту (посебно оних које се нуде по номиналној цени или без новчане противвредности, као што је случај са платформама на друштвеним мрежама).²

Из овога произлази да је заштита личних података од посебног значаја за развој друштва и економије, нарочито имајући у виду да је реч о основним људским правима. У том смислу, према члан 8. Европске повеље о основним правима, свако има право на заштиту личних података.³ На општијем нивоу (пошто је делокруг Ничке повеље ограничен на примену права ЕУ), чл. 8. Европске конвенције о људским правима, који се односи на заштиту породичног живота и приватне преписке, тумачен је екстензивно тако да у свој делокруг укључује заштиту података о личности.⁴ У том смислу је Савет Европе препоручио у својим Смерницама о заштити појединаца у погледу обраде личних података у контексту *Big data*, увођење мера које стране које учествују, контролори и они који обрађују податке треба да предузму да би се спречио потенцијални негативан утицај употребе *big data* на људско достојанство, људска права и основне индивидуалне и колективне слободе.⁵ На нивоу националних законодавстава, ово право је, на пример, изричито загарантовано у праву Немачке, и то чл. 2(1) који се односи на развој личности појединца, и чл. 1(1) који говори о достојанству.⁶

На нивоу Европске уније – али може се рећи и широм света – „модел“ у регулисању права на приватност представља Уредба (ЕУ) 2016/679. Уводна изјава 27. ове Уредбе јасно предвиђа да се она **не односи на податке који се односе на умрле особе**, стварајући на тај начин неку врсту правне празнине у

¹ Big data, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/big-data>, датум посете: 10. 04. 2023.

² *Hearing of Commissioner-Designate Margrethe Vestager in front of The Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament*, 2 October 2014, стр. 36. https://www.europarl.europa.eu/hearings_2014/resources/library/media/20141022RES75845/-20141022RES75845.pdf, датум посете: 10. 04. 2023.

³ *Charter of Fundamental rights of the European Union 2000*. OJ C 326, 26.10.2012, стр. 391–407.

⁴ Види: Council of Europe, *Handbook on European data protection law*, 2018, стр. 18-21, https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_ENG.pdf, датум посете: 10. 04. 2023.

⁵ *Guidelines on the protection of individuals with regard to the processing of personal data in a world of big data* (Council of Europe); <https://rm.coe.int/16806ebe7a>, посећен априла 2023.

⁶ National data protection law- Federal Ministry for the Interior and Community, <https://www.bmi.bund.de/EN/topics/it-internet-policy/data-protection/data-protection-node.html>, датум посете: 10. 04. 2023.

овом сегменту. Зато је циљ овог рада да испита тенденције у погледу решавања овог питања у упоредном праву, како би се пронашао баланс између наследног права и права на заштиту личних података преминуле особе.

2. Заштита личних података преминулог лица

Питање заштите личних података мора се посматрати у корелацији са правом на људско достојанство, што се чини од суштинског значаја за разумевање предмета овог рада, који се односи на располагање личним подацима у постморталном периоду. Као што је већ истакнуто, ово питање није непосредно уређено на нивоу ЕУ, а као такво истовремено улази у домен наследног права, јер се односи на преминуло лице и на податке које је то лице креирало током живота. Такође, за подробну анализу ове проблематике неопходно је разумевање суштине проблема заштите личних података, посебно имајући у виду чињеницу да су подаци о којима је реч у већини случајева настали кроз разне активности одређених субјеката на дигиталним платформама (нпр. формирање налога на друштвеним мрежама, *email*-налога и сл). Стога се ови налози (који на крају представљају акумулацију поменутих података) морају сматрати неком врстом дигиталне имовине, која се као таква може пренети на другу особу након смрти.

У том контексту, а с обзиром на већ поменуто непримењивост Директиве, ово питање је препуштено националним законодавствима на решавање, те су поједина законодавства изнашла, чини се, прихватљива решења. Интеракција између наследног права и заштите личних података посебно је видљива у моделу који је Италија увела 2018. Дакле, након ступања на снагу Директиве, италијански законодавац је прецизирао да права садржана у члановима од 15. до 22. Директиве (право на приступ, брисање, измену, пренос података и др.) може вршити лице које има лични интерес, или делује у интересу преминулог лица, или као заступник, или из законом предвиђених разлога, који се односе на интересе који завређују правну заштиту. У сваком случају, преминуло лице током свог живота може ускратити овакав приступ својим личним подацима, иако то ускраћивање не може бити у супротности са правима заинтересованог лица која оно стиче смрћу дотичног лица или у сврху остваривања сопственог права на одбрану у неком судском поступку.⁷ Дакле, овлашћена лица тј. наследници би имала право на приступ подацима умрлих лица, право на њихову измену и брисање. У прилог оваквог тумачења одредаба Уредбе које би омогућило право на приступ личним подацима умрлог, говори и потреба за контролом преноса података и избегавања ефекта њиховог „закључавања“,

⁷ Article 2-terdecies of Decreto Legislativo 10 August 2018, no. 101, Gazzetta Ufficiale 4 September 2018, no. 205, измењен са Decreto Legislativo 30 June 2003, n. 196, Gazzetta Ufficiale 29 July 2003, no. 174.

чиме би се у крајњем поспешила конкурентност тржишта кроз већу прометљивост података.⁸

У том контексту значајно је напоменути став немачког Врховног суда према којем уговорни однос између појединца и друштвених мрежа прелази на наследнике према параграфу 1922 Немачког грађанског законика, којим је успостављен принцип универзалне сукцесије, те би наследници у том смислу могли имати приступ налогу и садржају налога умрлог.⁹

С друге стране, Француски закон предвиђа другачији модел. Према чл. 85 француског *Закона о информацији, подацима и слободама*, одређено лице може за живота дефинисати начин поступања са личним подацима након његове смрти.¹⁰ Ова упутства о поступању могу бити модификована или опозвана у сваком тренутку од стране дотичног лица током живота, а могу садржати и именовање одређеног лица као особе која ће бити олашћена да изврши упутства која је у погледу управљања личним подацима издало умрло лице за живота. Сличан концепт управљања подацима након смрти неког лица применио је *Apple*, који омогућава приступ информацијама на *iCloud* налогу умрлог лица, лицу које је умрли изабрао за свог 'наследника' (*heir contact*). Овај поступак именовања генерише кључ који *наследник-контакт* добија након смрти власника налога и путем којег може остварити приступ налогу умрлог и информацијама на њему.

3. Појмовно одређење дигиталне имовина и дигиталног наслеђивање

Када је реч о дигиталној имовини, у правној доктрини не постоји сагласност око њеног појмовног одређења, управо због комплексности и свеобухватности самог појма. Под дигиталном имовином, уопштено посматрано, подразумевају се не само дигиталне валуте (крипто валуте и сл), већ и „*big data*“, коришћење интернет домена, налози на друштвеним мрежама, али и дигитални садржај, односно информације похрањене на веб ресурсима (текстови, видео и аудио датотеке, графичке слике, анимације итд.). Дакле, било која информација, која је прикупљена, сачувана и организована у дигиталном облику представља дигиталну имовину.¹¹ То показује да је дигитална еволуција довела у исту раван материјална добра и дигитална добра,

⁸ Исто

⁹ Beschluss des I. Zivilsenats vom 12.7.2018, Case III ZR 183/17, paras 75–81.

¹⁰ Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés;

¹¹ “Digital Asset Management”, Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/digital-asset-management>, посећен априла 2023.

тако да се дигитални фајлови сматрају добрима (имовином) због могућности поновног коришћења, као и због трајног карактера.¹²

Дакле, дигитална имовина се дефинише као било који значајан податак који се дели у сајбер простору, а који корисник жели да пренесе на своје потомке. Наредно питање које се поставља је питање правне природе дигиталне имовине, тј. да ли је дигитална имовина материјалног или нематеријалног карактера? Иако се неке карактеристике дигиталне имовине преклапају са онима код нематеријалне имовине, не може се рећи да су дигитална добра искључиво неимовинског карактера, јер ова добра имају сопствено значење и карактеристике, као и своју социјалну, емоционалну и финансијску вредност.

Узимајући у обзир три аспекта дигиталних добара, она се могу категорисати као:

а. Дигитална добра са новчаном вредношћу – то је дигитална имовина створена са сврхом остваривања зараде (профита).

б. Дигитална добра са друштвеном вредношћу – она укључују профиле на друштвеним мрежама; индивидуални или било који други дигитални идентитет на онлајн платформама.

в. Дигитална добра са емоционалном вредношћу – ово су дигитална добра повезана са осећањима појединца.¹³

Такође се у правној доктрини може сусрести категоризација дигиталних добара на следећи начин:

1) *Organization Managed Data (OMD)* – У ову категорију спадају подаци које прикупља и којима управља сама организација (тзв. фидуцијар података).¹⁴ Реч је о подацима који се односе на веб услуге, податке у *cloud-u*, песме и видео снимке. Корисницима је дозвољено складиштење, ажурирање, брисање и управљање подацима уз контролу приступа. На основу природе података и политике организације, ова лица би требало да региструје податке о изабраним лицима на које би ова дигитална имовина прешла након њихове смрти.¹⁵

2) *Organization Managed Monetary Asset (OMMA)* - Организација управља финансијским добрима корисника (добрима која има новчану вредност), где спада било која локална или глобална валута, банковни рачуни, осигурање, акције на берзи, заједнички фондови или е-новац и сл. Ова категорија података углавном припада корисницима који се могу идентификовати.¹⁶

¹² Farooqui, M. O., Sharma, D., Gupta, B., *Inheritance of Digital Assets: Analyzing the Concept of Digital Inheritance on Social Media Platforms*, Novum Jus 16, no. 3/2022, стр. 420.

¹³ Исто.

¹⁴ Singh R. G. et al, *A Digital Asset Inheritance Model to Convey Online Persona Posthumously*, International Journal of Information Security, no. 21/2022, стр. 985.

¹⁵ Исто.

¹⁶ Исто.

3) *User Owned Data (UOD)* - Ова врста личних података је позната само кориснику и учешће какве организације није потребно. У ову групу података спадају: осетљиви лични подаци корисника, криптографски приватни кључеви, лозинке, кључеви криптовалуте, или било која небанкарска средства и др. Такође, у ову групу личних података могу се укључити било који подаци којима управља и које чува искључиво сам корисник, као и све личне датотеке (књиге, песме и сл);

4) *Mixed Category* – У ову групу података спадају подаци који се састоје из тајног кључа и шифрованих података. Кључ је у власништву корисника који овим подацима и управља, док организација складишти шифроване податке (на пример, дигитални тестамент). Корисник мора да обавести организацију о именовању лица које ће управљати његовим личним подацима и планираном преносу тајног кључа овим лицима која заправо имају својство наследника. Корисник може да пренесе на наследнике или комплетну имовину (нпр. податке у власништву корисника, криптографски кључ) или информације о имовини (нпр. број рачуна).

Дигитално наслеђивање је нови појам у савременом наследном праву, који подразумева пренос дигиталних добара за случај смрти.¹⁷ Реч је о наслеђивању електронских података које су корисници интернета оставили у сајбер простору.¹⁸ У суштини, постоје два суштинска услова за дигитално наслеђивање. Први је постојање имовине у нефизичком облику, јер да би се имовина могла сврстати у дигитално наслеђа, не би требало да постоји у физичком смислу, те би се могло говорити о дигиталном поседу на овим добрима. Други услов за наступање дигиталног наслеђивања је тај да дигиталну имовину држи тзв. посредник. Дигитална добра, пошто су само виртуелно доступна, увек држи и чува неки посредник и на неки начин посредују у наслеђивању. Без одобрења посредника, права над дигиталном имовином се не могу пренети на наследнике.¹⁹ У овом контексту, као значајно нарочито се поставља питање наслеђивања дигиталних добара која се налазе на друштвеним мрежама (наслеђивање налога, информација на друштвеним мрежама-слика, аудио записа, листе контаката и др.).

4. Дигитално наслеђивање и друштвене мреже

Питање поступања са налогом преминулог корисника након његове смрти који, као што је напоменуто, представља дигиталну имовину, једно је од суштинских питања када је реч о дигиталном наслеђивању. Посредници на

¹⁷ Conway, H., Grattan, S., *The 'New' New Property: Dealing with Digital Assets on Death*, in *Modern Studies in Property Law*, ed. H. Conway, and R. Hickey, vol. 9, 1st ed. (Oxford, Hart Publishing), стр. 99-115.

¹⁸ Farooqui, M. O., Sharma, D., Gupta, B., *нав. дело*, стр. 423.

¹⁹ *Исто*.

друштвеним мрежама су одговорни за заштиту дигиталне имовине појединаца који их користе, као и за чување и обраду информација које се деле на платформама друштвених мрежа.

Када неко лице премине, *Фејсбук* обезбеђује памћење налога преминуле особе. *Web* страница „Центар за помоћ“ пружа линк за памћење профила, и објашњава шта се дешава када се профил на овај начин упамти. На упамћеном налогу, пријатељи и породица преминулог могу да поделе своје успомене. Свака особа блиска преминулом може обавестити *Фејсбук* о његовој смрти и захтевати да се налог упамти. Када је налог упамћен, нико се више не може пријавити на налог преминулог. *Facebook* неће дати никоме информације за пријаву на налог умрлог лица због заштите приватности. Сваки сачуван налог означава се са речју „Сећање“, поред имена преминуле особе на профилу. Сав садржај као што су фотографије, постови, видео снимци или било који други медији које је објавио покојник, остају на профилу. Упамћени налог не појављује се даље у претрази, нити као предлог пријатеља. Интересантно је напоменити да корисник налога на *Facebook*-у може тражити трајно брисање налога након смрти, бирањем опције „избриши налог након што умреш“.

Друга опција коју пружа *Фејсбук* је одређивање контакта који ће након смрти власника налога управљати налогом (контакт-наследник). Управитељ налога може доносити одлуке везане за налог (нпр. да поставља и мења слике профила, да окачи објаву на профил, као што је нпр. дељење последње поруке и пружање информација о комеморацији; ажурирање слике на профилу; захтев за уклањање налога).²⁰ Управитељ налога се, међутим, не може пријавити на налог умрлог, нити прочитати његове поруке, или уклонити/додати неког на листу пријатеља.²¹ Да би особа могла да користи опцију одабира управитеља налога мора да буде старија од 18. година.²²

Твитер, нпр. не омогућава памћење налога преминулог лица, као што је случај са *Фејсбуком*, већ пружа једино опцију брисања налога након смрти власника налога, што се може реализовати путем обраћања провајдеру. Образац за контактирање налази се у одељку „*privacy policy*“ и након што је захтев за брисање поднет и поступак брисања инициран, сама процедура брисања може трајати највише шест месеци.²³

Како је *Инстаграм* део *Фејсбука*, он такође има сличан концепт памћења налога након смрти корисника. На страници центра за помоћ на *Инстаграму*, две опције су доступне, када је реч о налогу преминуле особе. Једна је памћење налога, а друга брисање налога. Када *Инстаграм* прими захтев за брисање налога, поступа сходно захтеву и онемогућава даље појављивање налога

²⁰ Facebook, [What is a legacy contact and what can they do with my Facebook account? | Facebook Help Center](#), датум посете: 10. 04. 2023.

²¹ Исто.

²² Исто.

²³ Facebook, <https://twitter.com/en/privacy>, датум посете: 10. 04. 2023.

умрлог лица на интернету, водећи притом рачуна да се не повреде осећања најближих. Ко год да тражи памћење налога, мора приложити доказ о смрти власника налога. Наравно, инстраграм истовремено штити приватност и не даје податке за пријаву на налог покојника другоме. Када је реч о уклањању профила, то може бити учињено на захтев најближих чланова породице умрлог, који своје својство законског наследника умрлог морају доказати (нпр. изводом из матичне књиге умрлих и сл.).²⁴

Са друге стране, *Google* има другачија упутства када је реч о налогу преминуле особе. Предвиђена је могућност одређивања неактивног менаџера налога, чиме се овој особи даје право коришћења *google* налога, ако је корисник неактиван одређени период.²⁵ Уколико се *google* налог не користи одређени период, оглашава се неактивним док се поново не предузме нека радња у наредном периоду од стране корисника. Пре него да се налог прогласи неактивним, *google* испитује да ли постоје индикатори који потврђују да налог није коришћен одређени временски период (нпр. када је последњи пут било пријављивање на налог преко *googl-a*). Ако налог буде проглашен неактивним, контакти са налога ће добити обавештење о томе, с тим да корисник налога мора претходно одабрати ову опцију. Ако корисник налога одабере опцију дељења података са својим поузданим контактом (контактима), *email* ће бити аутоматски послат након што корисник престане да користи налог.²⁶

Када је реч о *Linkendin-у*, корисницима су на располагању две опције. Један је уклањање налога, а други јесте памћење налога након смрти корисника. Свака особа која има овлашћење да поступа у име умрлога корисника налога, може захтевати реализацију једне од две понуђених опција. Ако неко није овлашћен да делује у име умрлог лица, а има информације о његовој смрти, може обавестити *Linkendin*, и тада ће налог бити сакривен. Он неће бити видљив на *Linkendin-у*; међутим, и даље ће бити могућа опција чувања или затварање налога од стране оних који су овлашћени да делују у име власника налога. За подношење захтева потребни подаци су име корисника, линк корисника профила, однос који се дели са корисником, адреса е-поште корисника, датум смрти и линк који упућује на читуљу, у конкретном случају. Да би неко лице могло да тражи уклањање налога, и његово памћење, поступајући по овлашћењу преминуле особе, неопходно је да приложи одговарајућа документа као што су извод из матичне књиге умрлих и сваки други документ који овлашћује подносиоца захтева да делује у име преминулог корисника налога.²⁷

²⁴ Facebook, <https://help.instagram.com/264154560391256>, датум посете: 10. 04. 2023.

²⁵ Facebook, <https://support.google.com/accounts/answer/3036546?hl=en>, датум посете: 10. 04. 2023.

²⁶ Исто.

²⁷ Facebook, <https://www.linkedin.com/help/linkedin/answer/a1380121?lang=en>, датум посете: 10. 04. 2023.

5. Закључак

Из претходног излагања може се уочити разноврсност упоредноправних решења у погледу могућности приступа подацима преминулог лица, као и различити ставови судске праксе. Оваква неусклађеност доводи до правне неизвесности у погледу могућности наследника да приступе личним подацима преминулог. Заправо, у правним системима у којима није успостављена посебна правна регулатива ових питања, ситуација се процењује од случаја до случаја од стране суда, што доводи до потенцијално различитих и неизвесних решења. У том смислу изналажење решења искључиво на терену наследног права може бити незадовољавајуће, што показује анализирани немачки случај Фејсбука. Сматрамо да је поред разматрања наследноправне регулативе, неопходно узети у обзир и регулативу која се односи на заштиту личних података, па би у том смислу, доношење сходних прописа *de lege ferenda* морало бити усмерено на успостављање равнотеже између ове две области права.

Такође се чини да један од модела које су увели италијански и француски законодавци у процесу реформисања права је модел који треба следити као смерницу у овој области. Иако се поменута законска решења разликују, оба правна система успостављају, чини се одрживу равнотежу између заштите личних података и наследних права. Конкретно, француски модел у одређеном смислу примењује решења која су у практичном смислу већ усвојиле поједине технолошке компаније, заснивајући пренос личних података умрлог на наследника по принципу тзв. „специфичног тестаментa“ којим се заправо уређује начин располагања личним подацима за случај смрти, а који се чува од стране особе од поверења коју је за то овластила *Commission nationale de l'informatique et des libertés*.

С друге стране, италијански модел се више заснива на праву заштите података, јер проширује делокруг примене неких од основних одредби Директиве и то на област која је Директивом изричито искључена из делокруга њене примене. Овакав концепт се, такође темељи се на успостављању равнотежа између заштите личних података и наследноправне регулативе.

Када је реч о налозима на друштвеним мрежама, они су неспорно објекат грађанских права и садржај ових налога представља део дигиталног наслеђа. Дигитално наслеђивање налога на друштвеним мрежама је нека врста специјалног тестаментa у вези са садржајем налога, јер је у случају смрти корисника налога откривен због индикована наследника у релевантним документима објављеним на друштвеним мрежама где је отворен налог. Сваки корисник има право да располаже садржајем свог налога који је резултат његових интелектуалних активности као приходима који је корисник остварио у процесу коришћења налога. На законодавном нивоу потребно је регулисати способност наследника за управљање налогом преминулог власника, и додељивање једног од *post mortem* статуса на налогу: статус *сећање* (могућност

коментарисања претходних постова); *комеморативни статус* (нови коментари су забрањени); статус *замрзнуто* (затворен приступ налогу).

*Tamara Đurđić Milošević, Ph.D., Assistant Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

POSTMORTEM PROTECTION OF PERSONAL DATA OF A DECEASED PERSON AND DIGITAL INHERITANCE

Summary

The protection of personal data currently represents one of the most debated issues, and a huge number of new reforms in this field have been enacted in the recent years, starting from the European Union's GDPR. The importance of data protection stems from the characteristics of the modern digital economy, where data plays a prominent economic role. Personal information must to be protected as they constitutes a fundamental rights of individuals, as it is recognised by the major charters of fundamental rights. Anyhow, the debate is almost always focused on the protection of personal data of people who are alive. But what happens to the data produced in the digital environment by deceased persons? The topic is at the intersection between data protection and inheritance law, as the control over these data can be 'passed on' the deceased person's heirs, especially regarding personal profiles on social media. On this point various solutions have been adopted in different legal systems, and this paper will try to analyse them under a comparative perspective, with the aim of understanding which could be a viable regulatory regime in this field.

Key words: *Keywords: digital assets; digital inheritance; postmortem protection of personal data; the social networks.*

Литература

Digital Asset Management, Cambridge Dictionary, <https://dictionarycambridge.org/dictionary/english/digital-asset-management>.
Big data, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/big-data>.

- Conway, H., Grattan, S., *The 'New' New Property: Dealing with Digital Assets on Death*, in *Modern Studies in Property Law*, ed. H. Conway, and R. Hickey, vol. 9, 1st ed. (Oxford, Hart Publishing).
- Council of Europe, *Handbook on European data protection law*, 2018. https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_ENG.pdf.
- Decreto Legislativo 10 August 2018, no. 101, Gazzetta Ufficiale 4 September 2018, no. 205, измењен са Decreto Legislativo 30 June 2003, n. 196, Gazzetta Ufficiale 29 July 2003, no. 174.
- Farooqui, M. O., Sharma, D., Gupta, B., *Inheritance of Digital Assets: Analyzing the Concept of Digital Inheritance on Social Media Platforms*, Novum Jus 16, no. 3/2022.
- Guidelines on the protection of individuals with regard to the processing of personal data in a world of big data* (Council of Europe); <https://rm.coe.int/16806ebe7a>.
- Hearing of Commissioner-Designate Margrethe Vestager in front of The Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament*, 2 October 2014; <https://www.europarl.europa.eu/hearings2014/resources/library/media/20141022RES75845/20141022RES75845.pdf>.
- National data protection law- Federal Ministry for the Interior and Community, <https://www.bmi.bund.de/EN/topics/it-internet-policy/data-protection/data-protection-node.html>).
- Singh R. G. *et al*, *A Digital Asset Inheritance Model to Convey Online Persona Posthumously*, International Journal of Information Security, no. 21/2022.

Интернет странице друштвених платформи:

[What is a legacy contact and what can they do with my Facebook account? | Facebook Help Center](#);

<https://twitter.com/en/privacy>;

<https://help.instagram.com/264154560391256>

<https://support.google.com/accounts/answer/3036546?hl=en>

<https://www.linkedin.com/help/linkedin/answer/a1380121?lang=en> ,